

Forfatter: Oehlenschläger, Adam

Titel: Udrag fra Helge. Et Digt (Danske Klassikere)

Citation: Oehlenschläger, Adam: "Helge", i Oehlenschläger, Adam: *Helge*, udg. af Søren Baggesen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1996, s. 164.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-oehl06-shoot-idm140072288557280/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Helge

sprunget af kultkorenes fremsyngen af de mytiske fortællinger ved den hedenske kult. Et geni har så fundet på at dramatisere fortællingens højdepunkter ved at lade en eller flere personer ikke blot fremsige, men agere disse højdepunkter i handling. Derfor er det for det første naturligt at koret stadig er på scenen i den klassiske tragedie som repræsentanter for det publikum som tragedien på en gang er for, ud af og om; mens det i et moderne skuespil virker som et illusionsbrud, fordi det moderne teaters virkelighedsrelation er mere indirekte, teatret fungerer som spejl for virkeligheden.

Men for det andet betyder den klassiske tragedies oprindelse at den forbliver bundet til de religiøse forestillinger bag den kult den udspringer af. Den opfattelse af det tragiske som formen udtrykker, hænger sammen med en opfattelse af guderne som ubønhørlige magter, der græber ind i menneskenes liv og skalter og valter med dem efter forgodtbefindende. Det tragiske er hos grækerne bundet til forestillingen om skæbnen som en magt der råder med menneskene uafhængigt af deres egenvilje, og den tragiske helt er han som kommer i skæbnens hænder og går til grunde ved det. Helten gennemlever i forstøret og tilspidset form menneskenes lod, i al sin storhed som fyrste er han afmægtig i gudernes hænder. Derfor vækker hans skæbne grækernes frygt og medlidenhed.

Bundetheden til et sådant skæbnebegreb er for Oehlenschläger det forhold som dybest set gør det umuligt at efterligne den klassiske tragedie i moderne tid. Det hører nemlig – og her kommer hans civilisationshistoriske opfattelse af forholdet mellem oldtid og nutid ind igen – til på et lavere kulturtrin. Med direkte henvisning til kristendommens civilisationsbetydning hævder han at vi ikke kan forstå og anerkende et begreb om guddommen som en magt der handler med menneskene efter forgodtbefindende, og folgelig kan vi ikke anerkende et begreb om skæbnen som ikke knyttes til det forhold at mennesket har en fri vilje.

Af forelæsningerne kan man se at Oehlenschläger heroverfor stiller to muligheder for den moderne tragedie. I den ene er den helt tragisk som ont kommer i heroisk kamp mod en ond overmagt der udspringer af en anden egenvilje end hans. Rolf er en sådan tragisk helt, for han bukker under i kampen mod det svig som

udgår fra hans søster Skulde og hendes magtbegeer. Rolfs skæbne er derfor rystende fordi han bukker under for tilværelsens onde kræfter, og opløftende fordi han bukker under i kamp.

Den anden slags tragiske helt er så ham der selv binder sig til sin onde skæbne. Ikke fordi han vil det onde, men fordi det han vil – uafhængigt af hans vilje og som en magt der er større end ham selv og hans indsigt – rækker ind i det onde. En sådan helt er Hakon Jarl. Han handler i og for sig ædelt, idet han vælger at forsvare den gamle, traditionelle kult, men i og med at denne kult i sig selv er barbarisk, forbinder han sig med det onde og går til grunde ved det. Det er på en måde denne heltetype og tragiske skæbne som for os moderne står den klassiske nærmest. Han vækker nemlig vores frygt og medlidenhed, fordi han gennemlever og ødelægges ved muligheder som vi må erkende at vi har i os selv.

En sådan helt er også Helge sådan som Oehlenschläger fremstiller ham. Så når der er grund til at hæfte sig ved at han havde fået at vide at hans store forbillede havde beskæftiget sig med skikkelsen under tiden *Den nordiske Odip*, så skyldes det ikke kun at blodskammen er skæbneafgørende for både den græske og den nordiske sagnkonge. Det skyldes ligeså meget at tiden rummer en henvisning til en foran som Oehlenschläger gennem hele sit digterliv havde opfattet som en udfordring. Det er også den han tager op med *Helge*.

7. Helge som tragisk skæbne

Umiddelbart er det sidste del af digtningen, *Ysa* – som jo også skilles ud fra helheden med den selvstændige genreangivelse »Tragedies» – som efterligner det formelle forbillede. Ikke alene må man give Topsøe-Jensen ret i at hele kompositionen er anlagt med henblik på *Ysa*, men man må give ham i så høj grad ret at man må tage forbehold over for hans karakteristik af de to forudgående romanceskredse som en »indledning» til tragedien der fortæller dens forhistorie. De er dele af den.

En god indfaldsvej til forståelsen af form og forløb, og sammenhængen mellem dem, i *Helge* får man ved at tage udgangspunkt i